



SUOMEN ASIANAJAJALIITTO  
FINLANDS ADVOKATFÖRBUND

# Vuosikertomus 2022 rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonnasta

**Suomen Asianajajaliitto**  
17.3.2023

## Suomen Asianajajaliiton valvontavelvollisuus

Suomen Asianajajaliitto on asianajajista annetun lain (496/1958) ja oikeusministeriön päätöksellään vahvistamien sääntöjen (540/2012) mukainen itsenäinen ja riippumaton julkisoikeudellinen yhteisö, jonka tehtävänä on säännellä ja valvoa asianajotoimintaa Suomessa. Valvontavaltaa käyttävät Asianajajaliiton hallitus ja toimisto (yleisvalvonta) sekä Asianajajaliiton yhteydessä toimiva Valvontalautakunta (erityisvalvonta). Vastuu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonnasta on Asianajajaliiton hallituksella ja toimistolla. Hallinnolliset seuraamukset määrää Aluehallintovirasto Asianajajaliiton hallituksen esityksestä.

Asianajajaliiton hallituksen on valvottava, että asianajajat esiintyessään tuomioistuimessa tai muun viranomaisen luona sekä muussakin toiminnassaan täyttävät velvollisuutensa.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) (jäljempänä **Rahanpesulaki**) 7 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetään, että Asianajajaliitto valvoo asianajajien osalta rahanpesulain säännösten ja määräysten noudattamista. Asianajajan on voitava osoittaa Asianajajaliitolle, että sen asiakkaan tuntemista ja jatkuvaa seurantaa koskevat menetelmät ovat riittävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeihin nähden.

Asianajaja on velvollinen antamaan hallitukselle tiedot, joita tätä valvontaa varten tarvitaan. Asianajajan on myös sallittava hallituksen määräämän henkilön suorittaa tarkastus toimistossaan, jos hallitus katsoo sen valvontaa varten tarpeelliseksi, sekä tällöin esitettävä ne asiakirjat, joiden tutkimista tarkastuksen toimittaminen edellyttää.

Rahanpesulain 7 luvun 1 a §:ssä säädetään, että Asianajajaliiton on laadittava vuosikertomus, jossa kerrotaan Asianajajaliiton:

- 1) Aluehallintovirastolle tekemistä esityksistä rahanpesulaissa tarkoitettujen hallinnollisten seuraamusten määräämiseksi;
- 2) vastaanottamien rikkomusepäilyjä koskevien ilmoitusten lukumäärä; ja
- 3) suorittamien valvontatoimenpiteiden lukumäärä ja kuvaus toimenpiteistä, jotka on toteutettu ilmoitusvelvollisen seuraavien velvoitteiden valvonnassa:
  - a) asiakkaan tuntemismenettely;
  - b) epäilyttävästä liiketoimesta ilmoittaminen;
  - c) asiakastietojen säilyttäminen; ja
  - d) sisäiset tarkastukset.

## Valvonnan taustatietoja vuonna 2022

Asianajajaliittoon kuului 31.12.2022 yhteensä 2 255 asianajajaa ja 743 asianajotoimistoa. Asianajajien määrä kasvoi edellisvuodesta hieman, noin 1 %:lla, eli 22 asianajajalla. Asianajotoimistojen määrä puolestaan väheni kuudella toimistolla. Näin ollen kasvua tapahtui asianajotoimistojen koossa. Asianajajista 33 % työskenteli 1–2 juristin toimistossa. Kymmenessä isoimmassa toimistossa työskenteli puolestaan 28 % asianajajista ja 20 suurimmassa toimistossa 36 % asianajajista. Julkisten oikeusavustajien osuus jäsenistä on 4 %.

Asianajotoimistojen valvonta perustuu riskiperusteiseen arvioon, jossa huomioidaan erityisesti asianajotoimiston toiminnan laatuun ja laajuuteen sekä asiakassuhteisiin ja toimeksiantotyyppeihin liittyvät riskit. Lisäksi huomioidaan riskien hallintaan liittyvät menettelyt. Kaikki riskiperusteiset toimistotarkastukset suoritetaan Asianajajaliiton tarkastusjuristien toimesta.

Riskiperusteisen valvonnan lisäksi kaikissa perustettavissa asianajoyhtiöissä järjestetään niin sanottu uuden toimiston tarkastus, joka kattaa toimiston yleisen järjestämisen lisäksi rahanpesulain velvoitteiden noudattamista koskevan tarkastuksen. Tarkastuksen suorittaa paikallisosaston asianajaja, joka laatii tarkastuskertomuksen Asianajajaliiton toimistossa käsiteltäväksi. Tarvittaessa liiton tarkastusjuristi osallistuu tarkastuksen suorittamiseen. Liiton tarkastusjuristi myös tarvittaessa täydennyttää kertomusta ja esittelee tarkastusta koskevan asian hallitukselle. Näin kaikki tarkastukset tulevat valvotuksi keskitetysti.

Lisäksi Asianajajaliiton hallitus valvoo asianajajien velkaantumista kahden vuoden välein. Velkaantumista

koskeva valvonta suoritetaan tarkastamalla ulosottorekisteristä pyydettyjä asianajajia ja asianajotoimistoja koskevat ulosottorekisteriotteet. Yli 4000 euron velkaantuminen johtaa asianajajan velkaseurantaan.

## Tarkastushavainnot vuonna 2022

### 1. Hallinnolliset seuraamukset

Asianajajaliiton hallitus käynnisti vuonna 2021 yhden menettelyn yhdessä Aluehallintoviraston kanssa hallinnollisen seuraamuksen määräämiseksi asianajajille. Tämän asian käsittely on Aluehallintoviraston pitkistä käsittelyajoista ja henkilövaihdoksista johtuen edelleen kesken. Vuonna 2022 ei käynnistetty yhtään uutta hallinnollisen seuraamuksen määräämistä koskevaa menettelyä.

### 2. Vihje- ja ilmoitusjärjestelmä

Asianajotoimistojen työntekijät voivat ilmoittaa havaitsemistaan rikkomuksista suoraan Asianajajaliiton ilmoituskanavaan. Ilmoitusjärjestelmää ollaan uudistamassa.

Asianajotoimistoja tarkastettaessa varmistetaan, että kaikissa asianajotoimistoissa henkilökunta on tietoinen mahdollisuudesta ilmoittaa havaitsemistaan rikkomusepäilyistä joko toimiston sisäisesti tai Asianajajaliittoon.

Asianajajaliitolle ei ole vuonna 2022 tehty yhtään ilmoitusta edellä mainitun ilmoituskanavan kautta, eikä liiton tiedossa ole, että ilmoituksia olisi tehty myöskään asianajotoimistoissa sisäisesti.

### 3. Valvontatoimenpiteet vuonna 2022

Tarkastuksia asianajotoimistoihin määrättiin vuonna 2022 yhteensä 46 kappaletta. Tarkastuksen kohteena olevat toimistot edustivat noin neljännestä kaikista asianajajista.

Asianajajaliiton hallitus määräsi vuonna 2022 suoritettavaksi yksitoista riskiperusteista toimistotarkastusta. Näistä kymmenen tarkastusta toteutettiin vuonna 2022 ja viimeinen, joulukuussa 2022 määrätty tarkastus toteutettiin vuoden 2023 helmikuussa.

Uusien asianajotoimistojen tarkastuksia Asianajajaliiton hallitus määräsi suoritettavaksi 35 kappaletta. Uusien toimistojen tarkastuksia toteutettiin vuonna 2022 31 kappaletta. Uuden asianajotoimiston tarkastus tulee suorittaa puolen vuoden kuluessa toimiston perustamisesta, joten osa vuonna 2022 määräytyistä tarkastuksista voidaan suorittaa vielä vuoden 2023 aikana.

Asianajotoimistoilta on kaikkien toimistotarkastusten yhteydessä pyydetty selvitys asiakkaan tuntemismenettelyistä, mukaan lukien käytännön menettelytavoista, joita sovelletaan:

- asiakkaiden tunnistamiseen ja henkilöllisyyden todentamiseen;
- yksinkertaistettuun ja tehostettuun asiakkaan tuntemiseen;
- asiakkaiden ja yhteisöjen tosiasiallisten edunsaajien poliittisen vaikutusvallan selvittämiseen;
- asiakkaiden etätunnistamiseen;
- ulkopuolisten tai kolmansien suorittamaan asiakkaan tuntemiseen; ja
- tuntemistietojen säilyttämiseen ja poistamiseen.

Asianajotoimistoja on lisäksi pyydetty ilmoittamaan, onko toimistossa tehty ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista Keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskukselle. Vuonna 2022 tarkastetuista toimistoista kaksi oli tehnyt ilmoituksen epäilyttävästä liiketoimesta rahanpesun selvittelykeskukselle. Asianajajaliitto ei tehnyt yhtään ilmoitusta KRP:n selvittelykeskukselle. Rahanpesun selvittelykeskukselta saadun tiedon mukaan vuonna 2022 asianajotoimistot tekivät yhteensä seitsemän ilmoitusta selvittelykeskukselle. Vuosien 2018–2022 aikana näitä ilmoituksia on tehty yhteensä 51 kappaletta, ja näitä ilmoituksia on tehnyt 37 eri asianajotoimistoa.

#### 4. Tarkastushavainnot

Asianajotoimistoilla on pääosin riittävää osaamista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen menettelyistä ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen asennoidutaan vakavasti. Tarkastuksissa on kuitenkin havaittu, että varsin usein asianajotoimiston riskiarvio rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi on tarpeen päivittää ja sitä on syytä tarkentaa. Riskiarviot ovat tyypillisesti liian yleisellä tasolla eivätkä pureudu riittävästi juuri kyseisen asianajotoimiston omaan liiketoimintaan ja toimeksiantotyypeihin. Lisäksi riskienhallintakeinojen kuvaaminen saattaa olla puutteellista. Asiakkaiden tuntemista koskevat menettelyt ja tuntemistietojen kerääminen ovat pääosin hyvällä tasolla. Asianajotoimistoilla saattaa olla kuitenkin puutteita etätunnistamiseen liittyvien erityisten riskien tunnistamisessa ja hallitsemisessa.

Asianajajaliitto tarjoaa asianajajille ja asianajotoimistoille maksutonta koulutusta rahanpesun estämiseen ja terrorismin rahoittamiseen liittyen. Opastusta erityisesti havaittuja puutteita, kuten riskien tunnistamista ja arvioimista, riskiarvioiden päivittämistä, riskienhallintakeinoja ja etätunnistamista koskien lisätään vuonna 2023. Koulutusta suunnitellaan myös yhteistyössä rahanpesun estämistä valvovien viranomais-tahojen kanssa.

Asianajotoimistot tekevät hyvin vähän ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista Keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskukselle. Rahanpesun selvittelykeskukselta saadun tiedon mukaan vuonna 2022 asianajotoimistot tekivät yhteensä seitsemän ilmoitusta selvittelykeskukselle, mikä on vielä vähemmän kuin edellisenä vuonna, jolloin ilmoituksia tehtiin kymmenen. Ilmoitusten määrä on vuosittain ollut laskusuunnassa tai pysynyt suunnilleen ennallaan vuodesta 2018 lukien, mitä on pidettävä huolestuttavana trendinä. Ilmoitusten vähäistä määrää selittää osittain kuitenkin se, että asianajaja ei useinkaan ota edes vastaan sellaista toimeksiantoa, jossa hän havaitsee epäilyttäviä piirteitä. Näin ollen myöskään riittäviä tietoja epäilyilmoituksen tekemiseksi ei saada eikä ilmoitusta tehdä.

Asianajajaliitto tulee vuonna 2023 muistuttamaan asianajajia ja asianajotoimistoja ilmoitusten tekemisestä rahanpesun selvittelykeskukselle.

Kahden vuoden välein suoritettavaa asianajajien velkaantumista koskevaa seurantaa ei ollut tarpeen käynnistää vuonna 2022, sillä edellinen velkaantumista koskeva valvonta oli toteutettu syksyllä 2021. Vuonna 2019 aloitetun velkaantumis seurannan johdosta vielä vuoden 2022 alussa velkaantumis seurannassa oli yksitoista asianajajaa ja kolme asianajotoimistoa. Hallitus kutsui kuusi asianajajaa henkilökohtaisesti kuultavaksi. Velkaantumisen johdosta vuonna 2022 Asianajajaliiton jäsenyydestä erotettiin kolme asianajajaa. Erottamista koskevista ratkaisuista vain yksi on tähän mennessä saanut lainvoiman.

Velkaantumis seuranta aloitetaan seuraavan kerran vuonna 2023.